

Arkadiusz Żabiński

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
e-mail: arkadiusz.zabinski@ue.wroc.pl

MOŻLIWOŚCI WSPIERANIA MIKROPRZEDSIĘBIORCZOŚCI W GMINACH PRZY WYKORZYSTANIU KARTY PODATKOWEJ

POSSIBILITIES TO SUPPORT MICRO ENTERPRISE IN COMMUNITIES WHEN USING A TAX CARD

DOI: 10.15611/pn.2018.528.24

JEL Classification: H30, H21, H24

Streszczenie: Jednostki samorządu terytorialnego, w tym gminy, powinny mieć szerokie możliwości prowadzenia samodzielnej polityki fiskalnej. Jednym z narzędzi tej polityki, w które gminy zostały wyposażone, jest karta podatkowa jako uproszczona forma opłacania podatku dochodowego od osób fizycznych skierowana do osób prowadzących działalność gospodarczą w mikroskali. Specyfika mikroprzedsiębiorstw wskazuje, że powinny być one objęte rozwiązaniami szczególnymi w zakresie opodatkowania działalności gospodarczej. Takie szczególne rozwiązania powinny polegać m.in. na maksymalnym uproszczeniu obowiązków podatkowych związanych z naliczaniem i odprowadzaniem podatków. Celem artykułu jest próba odpowiedzi na pytanie: dlaczego wpływ z tytułu karty podatkowej do budżetów gmin są coraz niższe, oraz co można zrobić, aby ten trend odwrócić? W opracowaniu przedstawiono analizę opłacalności wykorzystania karty podatkowej jako uproszczonej formy podatku dochodowego w konkurencji do zasad ogólnych tego podatku.

Słowa kluczowe: polityka fiskalna, system podatkowy, podatek dochodowy.

Summary: The article deals with the problem of active support for the development of the sector of micro enterprises as far as the problem of constructing taxes is concerned. Local government units, including municipalities, should have the broadest possible opportunities to conduct an independent fiscal policy. One of the tools of this policy, in which municipalities have been equipped, is a tax card, as a simplified form of paying income tax on natural persons. One of the most effective tools of support for micro enterprises is the simplified tax system. The lump-sum-based forms of taxation by means of income tax, which – in their construction – take into account the specific nature of micro enterprises to the greatest extent, have been losing popularity year after year. It was proved in the simulation carried out (on the basis of data obtained from the Chief Central Statistical Office) that the height of the tax rates is to be blamed for this situation. The tool that ought to stimulate the growth of micro enterprises has turned out to be too costly in application and forces the subjects to accept the system of far more time – and effort – consuming general principles.

Keywords: fiscal politics, tax system, income tax.

1. Wstęp

Podatek dochodowy od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą opłacany w formie karty podatkowej w całości zasila budżety gmin i zaliczany jest do dochodów własnych. Gminy pozbawione są jednak jakiegokolwiek władztwa w zakresie tego podatku. Ustalaniem jego wysokości, poborem i kontrolą zajmuje się aparat skarbowy. Nie pozostaje to bez wpływu na wysokość uzyskiwanych przez gminy dochodów, a także szerzej – na politykę wspierania przedsiębiorczości, którą większość gmin stara się prowadzić.

Jednym z zadań, jakie stawiają sobie gminy, jest przeciwdziałanie bezrobociu i wspieranie rozwoju przedsiębiorczości na ich terenie. Sferą, w której te dwa cele się łączą i na którą gminy mogłyby mieć istotny wpływ, jest rozwój mikroprzedsiębiorstw. Specyfika mikroprzedsiębiorstw wskazuje na to, że powinny być one objęte rozwiązaniami szczególnymi w zakresie opodatkowania prowadzonej działalności gospodarczej. Takie szczególne rozwiązania powinny polegać m.in. na maksymalnym uproszczeniu obowiązków podatkowych związanych z naliczaniem i odprowadzaniem podatków. W zakresie podatku dochodowego od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą największe preferencje niesie ze sobą karta podatkowa. Karta podatkowa powinna stać się więc dla gmin ważnym narzędziem zarówno kształtowania dochodów gmin, jak i wspierania lokalnej przedsiębiorczości.

Niniejszy artykuł stanowi próbę znalezienia odpowiedzi na pytanie: Dlaczego wpływy z tytułu karty podatkowej do budżetów gmin są coraz niższe oraz co można zrobić, aby ten trend odwrócić? Pytanie pomocnicze, na które należy znaleźć odpowiedź, brzmi: Dlaczego karta podatkowa, mimo swych zalet, systematycznie traci na popularności? Analiza została przeprowadzona na podstawie danych statystycznych za lata 2012-2017. Analiza aktów prawnych dotyczyła lat 2010-2017. Wykorzystano materiały statystyczne Ministerstwa Finansów i Głównego Urzędu Statystycznego.

2. Konstrukcja i wykorzystanie karty podatkowej

Karta podatkowa należy do grupy tzw. ryczałtów podatkowych. Wysokość świadczenia podatkowego wynika tutaj wprost z treści przepisów prawa podatkowego i znana jest podatnikowi z góry, np. przed rozpoczęciem działalności podlegającej opodatkowaniu. Sama technika opodatkowania zryczałtowanego nawiązuje do szacunkowej podstawy opodatkowania i tzw. znamion zewnętrznych przedmiotu opodatkowania. Karta podatkowa należy do jednej z fakultatywnych form podatku dochodowego, gdzie wysokość opodatkowania odpowiada przeciętnym rezultatom osiąganym z działalności gospodarczej danego rodzaju.

Uproszczone formy opodatkowania działalności gospodarczej stosuje większość państw europejskich. Zakres stosowanych przez nie uproszczeń jest bardzo zróżnicowany. Najczęściej zryczałtowaniu podlega podstawa opodatkowania, czyli kwota, od której nalicza się podatek. Dzieje się tak dlatego, że wyliczenie podstawy jest

najbardziej skomplikowanym elementem wymiaru podatku. Ryczałtowe podstawy opodatkowania stosowane są m.in. w Belgii. Przy ich wyliczaniu dla piekarzy i cukierników bierze się tam pod uwagę liczbę zużywanych przeciętnie worków mąki, w przypadku rzeźników wagę sprzedanego mięsa, gdy zaś chodzi o prowadzących kawiarnie, ilość sprzedanych napojów. U nas podobny system działa przy karcie podatkowej, gdzie przy wyliczaniu podatków np. korepetytorów bierze się pod uwagę liczbę przeciętnie udzielanych przez nich lekcji. Cena lekcji nie ma znaczenia.

Często stosowanym w krajach UE rozwiązaniem upraszczającym rozliczanie małych firm z fiskusem są tzw. zryczałtowane koszty uzyskania przychodu. Koszty to przede wszystkim wydatki inwestycyjne przedsiębiorstwa. Koszty odlicza się od przychodu, wyliczając w ten sposób podstawę opodatkowania. Dzięki kosztom uzyskania przychodu płaci się więc niższe podatki. Firmy czeskie mogą odliczać rzeczywiste koszty, czyli wydatki, które faktycznie poniosły, choćby na zakup maszyn czy urządzeń. Jednak jeśli nie chcą stosować szczegółowej ewidencji, mogą stosować koszty zryczałtowane. Takie koszty mogą też wybrać, gdy dojdą do wniosku, że będą one dla nich korzystniejsze od kosztów faktycznych. Na przykład w produkcji rolnej i leśnej koszty zryczałtowane stanowią 50% przychodów, gdy zaś w grę wchodzi działalność handlowa albo wykonywana samodzielnie – 20%.

Uprawnienie do skorzystania z karty podatkowej przysługuje w Polsce osobom fizycznym prowadzącym działalność samodzielnie lub w spółce cywilnej [Ustawa z 20 listopada 1998]. Z opodatkowania w formie karty podatkowej wyłączone są spółki jawne, z o.o., komandytowe oraz te spółki cywilne, w których chociaż jeden ze wspólników nie jest osobą fizyczną. Z karty podatkowej mogą korzystać podatnicy prowadzący działalność usługową lub wytwórczo-usługową. Z bardzo szerokiego wachlarza rodzajów działalności można tutaj wymienić między innymi: usługi krawieckie, usługi fryzjerskie, kosmetyczne, fotograficzne, mechanikę pojazdową, ślusarstwo, zegarmistrzostwo i inne. Drugą grupę podatników mogących korzystać z karty stanowią podmioty zajmujące się działalnością w zakresie handlu detalicznego artykułami spożywczymi, z wyjątkiem napojów o zawartości powyżej 1,5% alkoholu, rolnymi i ogrodnictwami. Trzecią grupę podatników stanowili podatnicy prowadzący działalność gastronomiczną, pod warunkiem jednak, że nie jest prowadzona sprzedaż napojów o zawartości powyżej 1,5%. Następne grupy stanowią podatnicy prowadzący działalność w zakresie usług transportowych wykonywanych przy użyciu jednego pojazdu oraz usług rozrywkowych. Z karty podatkowej mogły korzystać również osoby prowadzące sprzedaż posiłków domowych w mieszkaniach, jeżeli nie jest przy tym prowadzona sprzedaż napojów alkoholowych. Ostatnią, bardzo ważną grupę podatników stanowili przedstawiciele wolnych zawodów z zakresu usług zdrowotnych. Należy tutaj wymienić wyszczególnionych przez ministra: lekarzy, felczerów, techników dentystycznych oraz pielęgniarzy, którzy muszą jednak spełniać wymagania szczegółowe.

Karta podatkowa jest skierowana do podatników prowadzących działalność gospodarczą w ograniczonym, lokalnym zakresie. Obszar takiej działalności nie wy-

kracza najczęściej poza obszar danej miejscowości czy rzadziej gminy. Skierowanie dochodów z karty podatkowej do budżetów gmin powinno aktywnie włączyć te ośrodki samorządności w proces kreowania lokalnej polityki gospodarczej adresowanej do przedsiębiorstw działających w mikroskali. Tak się jednak nie stało. Rokrocznie maleje liczba podatników opłacających podatek dochodowy od osób fizycznych w formie karty podatkowej. Jednocześnie wpływy do budżetów gmin z tej formy opodatkowania są coraz niższe i mają coraz mniejsze znaczenia dla samych gmin.

W badanym okresie liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą i korzystających z karty podatkowej systematycznie spadała (tab. 1). Podatnicy rezygnujący z tej preferencyjnej formy opodatkowania najczęściej wybierali bardziej skomplikowane rozliczanie się na tzw. zasadach ogólnych podatku dochodowego od osób fizycznych.

Tabela 1. Liczba podatników opodatkowanych w formie karty podatkowej w latach 2012-2017

Rok	Liczba podatników
2012	112 975
2013	109 706
2014	111 205
2015	105 869
2016	104 812
2017	104 053

Źródło: [<http://www.finanse.mf.gov.pl/documents/.../Dane+statystyczne+za+lata+2012-2016>]; za rok 2017 informacje uzyskane w Departamencie Podatków Bezpośrednich Ministerstwa Finansów.

Jednocześnie wraz z obniżaniem się liczby podatników korzystających z karty podatkowej malały wpływy do budżetów gminnych z tego źródła dochodów (tab. 2). W roku 2017 wyniosły one 72 081 tys. zł i stanowiły 86% kwoty, jaką uzyskały gminy z tego tytułu w roku 2012, kiedy to wpływy z tytułu karty wyniosły 83 756 tys. zł. Jednocześnie malało znaczenie wpływów z karty podatkowej w budżetach gmin [Ministerstwo Finansów (2017)]. W roku 2012 wpływy z całości dochodów uzyskanych przez gminy z PIT wyniosły 3 429 000 tys. zł, w tym udział wpływów od podatników prowadzących działalność gospodarczą i rozliczających się na zasadach ogólnych wyniósł 9,19%, a podatników korzystających z karty podatkowej – 4,6%; w kolejnych latach: dochody z PIT w 2013 r. – 4 010 300 tys. zł, udziały odpowiednio: – 10,12 i 3,8%; dochody z PIT w 2014 r. – 5 466 100 tys. zł, udziały odpowiednio – 4,83 i 2,4%; dochody z PIT w 2015 r. – 6 269 900 tys. zł, udziały odpowiednio – 3,96 i 1,9%; dochody z PIT w 2016 r. – 7 369 000 tys. zł, udziały odpowiednio – 3,82 i 1,6%; dochody z PIT w 2017 r. – 9 265 000 tys. zł, udziały odpowiednio – 3,7 i 1,2%.

Tabela 2. Dochody budżetów gmin z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych opłacanego w formie karty podatkowej w latach 2012-2017

Rok	Wpływy (w tys. zł)
2012	83 756
2013	82 575
2014	78 754
2015	64 659
2016	70 604
2017	72 081

Źródło: [<http://www.finanse.mf.gov.pl/documents/.../Dane+statystyczne+za+lata+2012-2016>]; za 2017 rok informacje uzyskane w Departamencie Podatków Bezpośrednich Ministerstwa Finansów.

Przy analizie należy jednak podkreślić zdecydowaną przewagę liczby podatników korzystających z zasad ogólnych podatku dochodowego nad płatnikami karty podatkowej.

3. Stawka podatkowa jako bariera w wykorzystaniu karty podatkowej

Na podstawie danych Ministerstwa Finansów z lat 2012-2017 należy zauważyć, że spadek popularności ryczałtu odbywał się na korzyść rozliczania się z podatku dochodowego od osób fizycznych na zasadach ogólnych. Systematycznie zmniejszała się więc rola ryczałtów jako stymulatorów rozwoju przedsiębiorczości. Zjawisko to jest o tyle zastanawiające, że formy uproszczone, takie jak karta podatkowa, miały być formami uprzywilejowanymi opłacania podatku dochodowego od osób fizycznych przez osoby prowadzące działalność gospodarczą w stosunkowo niewielkim rozmiarze. Dodatkowo sytuacja taka niesie konsekwencje dla budżetów gmin. Wpływy z karty podatkowej w całości bowiem zasilają budżety gmin. W przypadku podatku dochodowego od osób fizycznych opłacanego na zasadach ogólnych obecnie tylko 37,98% odprowadzanego podatku trafia do kasy gminy. Spadek popularności karty podatkowej to utrata wpływów w gminach. Problem ten jest jednak marginalizowany z dwóch powodów. Po pierwsze, samorządowi gminnemu brakuje wiedzy na temat przyczyn utraty dochodów z tytułu karty podatkowej. Po drugie, gminom brakuje instrumentarium, żeby zmieniać ten stan rzeczy. Traktują dochody z karty nie jak dochody własne, w pełnym tego słowa znaczeniu, tylko jako środki przekazane przez aparat skarbowy, na których wysokość nie mają wpływu. Zdaniem autora zmiana tego stanu rzeczy powinna przyczynić się do zyskania przez gminy ważnego narzędzia w realizacji lokalnej polityki gospodarczej i aktywnego kreowania dochodów gmin.

Elementem konstrukcji karty podatkowej i ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych, który ma, zdaniem autora, podstawowe znaczenie dla spadku zaintere-

sowania kartą podatkową jako zryczałtowanej formy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych, jest stawka podatkowa. Ma ona decydujący wpływ na wysokość obciążeń podatkowych związanych z wyborem konkretnej formy opodatkowania. Malejąca liczba podatników korzystających z karty podatkowej idzie w parze ze wzrastającą liczbą osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, decydujących się na tzw. zasady ogólne podatku dochodowego. Symulację obciążeń podatkowych wykonano na podstawie danych Ministerstwa Finansów i GUS [GUS (2017)]. Do analizy wytypowano dwa najczęściej wybierane rodzaje działalności gospodarczej przez mikroprzedsiębiorstwa: roboty budowlane (tab. 3) oraz handel żywnością i wyrobami tytoniowymi (tab. 4).

Tabela 3. Wysokość podatku dochodowego od osób fizycznych płaconego przy wyborze karty podatkowej lub zasad ogólnych przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą w zakresie robót budowlanych

Miesięczne kwoty podatku dochodowego od osób fizycznych obliczony dla zasad ogólnych (w PLN)	Miesięczne stawki podatku dochodowego w formie karty podatkowej (w PLN)			
	przy liczbie pracowników	w miejscowości o liczbie mieszkańców		
		do 5000	ponad 5000 do 50 000	powyżej 50 000
2012-2013				
466 w 2012	0	249	271	310
485 w 2013	1	423	454	492
	2	582	662	752
	3	815	924	1 021
	4	954	1 045	1 149
	5	1 102	1 218	1 330
2014-2015				
568 w 2014	0	258	288	320
593 w 2015	1	438	470	509
	2	603	686	780
	3	845	958	1 059
	4	989	1 084	1 191
	5	1 143	1 264	1 379
872 w 2016	0	266	297	330
1015 w 2017	1	452	485	525
	2	623	709	806
	3	873	989	1 094
	4	1 022	1 121	1 230
	5	1 181	1 306	1 425

Źródło: opracowanie własne na podstawie [<http://www.mf.gov.pl>; www.gus.gov.pl]; Działalność gospodarcza przedsiębiorstw ... (2012-2017) 2013; 2014; 2015]. Obwieszczenia Ministra Finansów w sprawie wysokości kwot przychodów podlegających opodatkowaniu podatkiem dochodowym w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych, stawek karty podatkowej oraz kwartalnych stawek od przychodów proboszczów i wikariuszy.

Tabela 4. Wysokość podatku dochodowego od osób fizycznych płaconego przy wyborze karty podatkowej lub zasad ogólnych przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą w zakresie handlu żywnością i wyrobami tytoniowymi

Miesięczne kwoty podatku dochodowego od osób fizycznych obliczony dla zasad ogólnych (w PLN)	Miesięczne stawki podatku dochodowego w formie karty podatkowej (w PLN)						
	przy liczbie pracowników	w miejscowości o liczbie mieszkańców					
		do 5000		ponad 5000 do 50 000		powyżej 50 000	
		od	do	od	do	od	do
2012-2013							
356 w 2012	0	279	423	384	520	423	662
345 w 2013	1	384	520	423	662	520	846
	2	423	668	520	846	662	966
	3	520	746	662	966	891	1 203
2014-2015							
374 w 2014	0	288	438	398	539	438	686
381 w 2015	1	398	539	438	686	539	878
	2	438	693	539	878	686	1 002
	3	539	878	686	1 002	924	1 248
529 w 2016	0	297	452	410	566	452	709
693 w 2017	1	410	556	452	709	556	907
	2	452	716	556	907	709	1 036
	3	556	907	709	1 036	955	1 290

Źródło: opracowanie własne na podstawie [<http://www.mf.gov.pl>; www.gus.gov.pl]; Działalność gospodarcza przedsiębiorstw ... (2012-2017) 2013; 2014; 2015]. Obwieszczenia Ministra Finansów w sprawie wysokości kwot przychodów podlegających opodatkowaniu podatkiem dochodowym w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych, stawek karty podatkowej oraz kwartalnych stawek od przychodów proboszczów i wikariuszy.

W latach 2012-2017 dysproporcja w obciążeniach fiskalnych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w zależności od wybranej formy podatku dochodowego od osób fizycznych była wyraźnie na niekorzyść karty podatkowej. W latach tych dla badanej grupy podatników w zdecydowanej większości korzystniejsze było rozliczanie się z podatku dochodowego na zasadach ogólnych niż wybór karty podatkowej. W latach 2012-2013 zasady ogólne niosły ze sobą niższe obciążenia fiskalne bez względu na liczbę zatrudnionych pracowników oraz wielkość miejscowości. Po roku 2014 decyzja Urzędu Skarbowego o zastosowaniu stawek karty zbliżonych do dolnej granicy możliwych stawek mogła zwiększyć konkurencyjność podatkową karty podatkowej w stosunku do zasad ogólnych, ale tylko przy prowadzeniu działalności w małej miejscowości i minimalnym zatrudnieniu.

Prawie w całym badanym okresie obserwować można systematyczny spadek liczby podmiotów rozliczających się z podatku dochodowego od osób fizycznych w formie karty podatkowej. Dlaczego, pomimo prostej konstrukcji i uproszczonych do minimum działań związanych z płatnością podatku w formie karty podatkowej, traci ona wciąż na popularności? Wydanie się zasadne stwierdzenie, że podatnicy rezygnujący z omawianej uproszczonej formy opodatkowania i wybierający bardziej skomplikowane zasady ogólne, kierują się wielkością obciążeń fiskalnych, jakie niesie ze sobą wybór danej formy opodatkowania. Z przeprowadzonej symulacji na wybranych grupach podatników, której podstawą były badania statystyczne, wynika, że opłacanie podatku dochodowego od osób fizycznych w formie karty podatkowej jest najczęściej mniej korzystne niż wybór tzw. zasad ogólnych. Karta podatkowa jest rozwiązaniem niosącym niższe niż zasady ogólne obciążenia fiskalne jedynie dla podatników prowadzących działalność w danym zakresie jedynie w stosunkowo małej skali. Przeprowadzona analiza wykazała, że granica wielkości zatrudnienia przynosząca korzyści fiskalne dla podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w zakresie budownictwa i korzystających z karty podatkowej przebiega przy zatrudnianiu jednego pracownika w małych bądź średnich miejscowościach. Przy większym zatrudnieniu korzystniejsze stają się zasady ogólne. Dla działalności handlowej omawiana granica przesuwa się w kierunku podatników nie zatrudniających pracowników. Limit zatrudnienia dający prawo do karty podatkowej wynosi przy tym dla działalności budowlanej 5 pracowników, a dla działalności handlowej 3 pracowników.

4. Zakończenie

Karta podatkowa powinna być ważnym narzędziem kreowania dochodów gmin. Z racji swej konstrukcji powinna być również efektywnie wykorzystywana w osiąganiu celów gospodarczych polityki fiskalnej realizowanych również przez gminy, dla których jest dochodem własnym. Preferencje, jakie niesie ze sobą korzystanie z omawianej formy podatku dochodowego od osób fizycznych, odpowiednio zastosowane, mogą być wykorzystane w rozwoju przedsiębiorczości i promowaniu wzrostu zatrudnienia. W sprzeczności z realizacją tych celów stoi jednak poziom obciążeń fiskalnych, jakie niesie ze sobą korzystanie z tej formy opodatkowania. W konsekwencji osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wybierają zasady ogólne podatku dochodowego, rezygnując z karty podatkowej. Ma to swoje negatywne skutki dla budżetów gmin. Podatek dochodowy opłacany w formie karty podatkowej zasila ich budżety w całości. Ten sam podatek opłacany w formie zasad ogólnych zasila gminy jedynie w 37,98%. W przypadku każdego podatnika rezygnującego z karty podatkowej na rzecz zasad ogólnych gmina traci ponad 60% potencjalnych wpływów podatkowych z podatku dochodowego.

Gminy oprócz utraty dochodów podatkowych tracą jeszcze możliwość wykorzystania karty podatkowej do kreowania własnej polityki fiskalnej. Przyczyną ma-

lejącego zainteresowania kartą podatkową jest zbyt wysoki poziom dochodu szacunkowego przyjętego przez Ministerstwo Finansów jako podstawa opodatkowania. Wydaje się, że znacznie efektywniejsze byłoby przekazanie części kompetencji aparatu skarbowego gminom. Dotyczyć to może ustalania, nawet w ramach określonych przez ministerstwo, wysokości stosowanych stawek karty podatkowej oraz preferencji związanych z ulgami zatrudnieniowymi. Gminy bowiem najlepiej znają lokalne warunki gospodarowania i bardziej elastycznie reagują na zmieniające się otoczenie gospodarcze. Jednocześnie prowadzenie własnej polityki fiskalnej np. w zakresie podatku od nieruchomości udowodniło, że gminy posiadają kompetencje do tego typu działań. Wydaje się, że takie zmiany dotyczące konstrukcji karty podatkowej powinny przyczynić się do wykorzystania zalet omawianej formy opodatkowania do kształtowania dochodów budżetowych i rzeczywistości gospodarczej w gminach.

Literatura

- Działalność gospodarcza przedsiębiorstw o liczbie pracowników do 9 osób w 2012 r., Informacje i Opracowania Statystyczne, GUS, Warszawa 2013.
- Działalność gospodarcza przedsiębiorstw o liczbie pracowników do 9 osób w 2013 r., Informacje i Opracowania Statystyczne, GUS Warszawa 2014.
- Działalność gospodarcza przedsiębiorstw o liczbie pracowników do 9 osób w 2014 r., Informacje i Opracowania Statystyczne, GUS Warszawa 2015.
- Działalność gospodarcza przedsiębiorstw o liczbie pracowników do 9 osób w 2014 r., Informacje i Opracowania Statystyczne, GUS Warszawa 2015.
- GUS, www.gus.gov.pl (2017).
- <http://www.finanse.mf.gov.pl/documents/.../Dane+statystyczne+za+lata+2012-2016>.
- Ministerstwo Finansów, www.mf.gov.pl (2017).
- Patrzalek L., 2010, *Finanse samorządowe*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego, Wrocław,
- Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne.